Број 288 У Новом Саду, у суботу 18. децембра 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца јадаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких стних слова.

Уредништво и аоминистрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Пред изборе.

Српска народна радикална странка закључила је да уђе у изборе за државни сабор.

Време до избора је кратко. Ти ће избори бити по свој прилици за месец дана, можда и неки дан раније.

Ми ћемо имати велики збор српске народне радикалне странке у Н. Саду трећи дан Божића (на св. Стевана), јер пре није могуће.

Но било би веома зло, кад би почели да радимо тек после збора. После збора, где ће бити проглашени наши кандидати, треба ти кандидати да зађу по срезовима.

Шта је то, што могу наши да ураде пре збора? Много, врло много и управ све.

У сваком нашем месту треба да се састави одбор. У тај одбор треба да уђе што више људи. Њихова је дужност, да обавесте бираче о оном што се спрема и да осигурају гласове за кандидата српске народне радикалне странке.

Није главно ко ће где бити кандидат. Кандидат мора бити чврст и способан члан српске народне радикалне странке. Треба радити за начело. Нема сумње, да ће се узети у рачун жеље среза о томе: ко да буде кандидат оног среза? Али не треба нигде да се унапред поведе коло у том правцу: код нас може и мора само овај или онај да продре. Не боримо се за личности, него за начело.

Сваки одбор из сваког места нека што пре извести уредништво „Заставе“: како стоји у месту, околини и срезу? И сва питање на која тражи одговора, нека управи исто тако „Застави“. „Застава“ ће о томе известити све чланове одбора и одговорити шта треба.

Одбори су дужни да се постарају, да свако место буде заступљено на новосадском збору трећи дан божића.

Нек нико не чека нарочито писмо, ни лимун. Сваки члан српске народне радикалне странке нека поведе коло, нека учини све што може, јер има на то права и дужност Треба да се отимамо да радимо за нашу ствар, а не да чекамо позив.

До нашег Божића биће и избори расписани и другог дана Божића нека се у свима крајевима сазову месни или покрајински зборови или бар конференције. На те зборове треба звати угледне људе из околине. Треба претрести програм српске народне радикалне странке и удесити све што треба за изборе.

Не чекајте новосадски збор. Тамо неће бити времена да се обавестимо о свима појединостима То све треба да се удеси раније, како би на збору могло да се узме све у рачун.

На посао дакле. Мало нас је то је истина, ал зато што нас је мало, морамо истрајним радом, одушевљењем и пожртвовањем накнадити наш мали број

Словенско-латинско братство.

Париз, 12. децембра.

Неки дан одржао је словенско-латински савез (лига) своју прву свечану седницу у великој дворани паришке Сорбоне Присутни су били многи министри, посланици, књижевници, војни велики достојници и високи чиновници, затим заступници Италије, Шпаније, Португалије и т. д.

Главни секретар лиге Скилфор де Борета прочитао је многобројне брзојаве и честитке који стигоше од разних словенских друштава, затим из Србије Хрватске и Славоније, Италије, Шпаније Португалије — Генерал Гарибалди, који је један од највећих поборника ове лиге, извинио се болешћу.

Чим је ступио у дворану председник лиге Жервиј Реаш војна музика републиканске гарде засвирала је марсељезу. После Гарибалдијева брзојава талијанску химну.

Почасни председник лиге Рус А. Череп Спиридонович поздрављен је бурним и дуготрајним усклицима: Живела Русија! Гарда је свирала руску химну. — Он је у свом говору између осталог рекао:

„Француска на челу латинских народа а Русија на челу словенских стоје у чврстој пријатељској и савезничкој вези — којој је света дужност одржавање мира; особито на Балкану.

Даље рече: сви лажни нападаји стране штампе на Русију не налазе чврста темеља у француском народу као ни они против Француске у Русији. Руски народ неможе заборавити сва она племенита доброчинства указана му од Француске.

Тај савез рече он, потпуњен осталим латинско словенским народима, очеличен тим уједињењем, помоћи ће сваком (народу) од њих да оствари своју узвишену и светлу дужност и задаћу — и да испуни дедовске аманете.

Силно одобравање разлегало се на овај говор. Још је било много одушевљенијих говора, које ћемо изнети у другом чланку. А сад да наведемо шта о том новом савезу словенско-романских народа пише угледан француски лист „Patrie“ (Отачбина) он вели:

Јучерашње изјаве у Сорбону подићиће велику ларму у Европи. Већ за посете талијанског краљевског пара у Паризу хтели смо замисао сједињења народа словенских и латинских у јаснијим бојама свету показати и бесмо се обратили на многе наше патријоте у Европи, који су се вољним изразили да с нама заједно стану опасној пангерманштини на пут.

План беше усавршен и остварен са Черепом Спиридовичем и Гервејом Реашом, који јуче председаваше при првој сјајној седници келто словенске лиге.

Присуство тако многих одличних политичких особа, бивших министара, посланика свих братинских народа Француске, интересовање на двору, па и присуство гардијске музике при тој свечаности дадоше делу нашем значај, који веће наши непријатељ моћи уздрмати

Поп председник коморе Гервеј Реаш дивним и заносним речима оцрта значајност и циљ лиге, која треба да се створи из савеза руско-француског Ради се око стварања двају велика груписања, с једне стране око Русије, с друге око наше миле отаџбине, које су позване да воде своју слабију браћу.

„Патриотизам — рече честити Гервиј Реаш — та света ствар за нас, јесте велики покретач и вођа нашег подузећа. Он је квасац делу коме ми свим срцем својим и највећом снагом служимо. С свим је разумљиво да ћемо тим нашу милу и лепу Француску гледати веселу и велику како морално тако и материјално!

Руско-јапански рат.

За дивно чудо да Јапанци врло хладно износе свој успех, што су освојили тврђаву Ерлунгшан. А освојили су је по доста јефтину цену, ако је истинит њихов извештај, да су изгубили при том само хиљаду људи. Међу тим ни једном речи не јављају исход свог великог општег јуриша за који су сами рекли да ће бити врло крвав. Има само вести из Чифуа, које веле, да се тај велики општи јуриш јавршио тиме, што су се Јапанци приближили Лијаотешану. Уједно се не види јасно, да ли је тај општи јуриш већ престао. Јапанци без сумње увиђају да су жртве њихове ужасне, којим постизавају успехе, а увидели су без сумње, да ће их још врло много стати, док не постигну коначан успех. Можда и стрепе, да тај успех на крају неће ни постићи.

Са манџурског бојишта нема извештаја о новијим окршајима

Важније вести ово су:

Борба око Порт-Артура.

Заузеће Ерлунгшана.

Из Токија шаљу овај званичан извештај о заузећу тврђаве Ерлунгшан: Цептрум и лево крило бацили су у среду у 11 сати пре подне у зрак преобран Ерлунгшан, за тим су га заузели на јуриш. По сред јаке руске топовске паљбе подигли су обранбене шанчеве. У пола 1 сат после подне јуришали су Јапанци и заузели у унутарњем утврђењу, линији, тешких топова и пошли одмах на грло брда, одакле се напослетку непријатељ после упорне борбе повукао. У пола 8 сати била је цела тврђава Ерлунгшан у јапанским рукама. Губитци јапански при заузећу Ерлунгшана износе 1000 људи.

Исход општег јуриша.

Из Чифуа јављају у Лондон, да се најновији велики општи јапански јувиш завршио тиме, да су Јапанци своју убојну линију знатније приближили Лијаотешану. Кинези, који су после борбе напустили Порт-Артур, износе, да је једно руско оделење, које је од Јапанаца куд и камо слабије било, бранило три дана шанчеве и тек се онда повукло, кад је јапанска артиљерија сравнила са земљом њихове положаје. Руси су се за тим повукли у Чингкакоа.

Јапанци који су стигли из Дањног веле, да су Јапанци после многих ноћних јуриша заузели брежуљак Јангкубан, што им је омогућило, да попрете сувоземној вези између Лиаотешана и Ичана, као и Анчана на северу. За време једног ноћног напада Јапанци су дошли у такву забуну, да су пуцали једно на друго. На послетку су се повукли и кад се месец родио, увидели су своју заблуду. — Још јављају, дако су у последње време два брода поново покушала да пробију блокаду и уђу натоварени у пристаниште; једном је пошло за руком, а други је заплењен.

Борба у Манџурији.

Самопоуздање Куропаткиново.

Руски књижевник и војни извештач Немировић-Данченко јавља из Куропаткиновог главног логора ово: Куропаткин се чврсто узда у будућност. Рекао ми је: Нека нам само пошљу још оваких ваљаних војника, као што су нам послали у последње време. Ми ћемо већ свршити наш посао. Разгледајте све пажљиво, како се све од јесени променуло. Пишите слободно о свему томе. Јављајте чисту истину. Било је времена, где би истина по нас била врло незгодна, али сад се више не бојимо истине, и ако има још неких мањака. Ја сам са положајем задовољан.

У одбрану српске школе.

У одбрану наших школа придружише се једногласно представци новосадске српске црквене општине још и ове општине:

Српски Св. Петар. Голубинци, Парабућ и Ступовача.

* * *

Све општине, које су се прикључиле представци новосадске општине, а нису о томе још известиле Саборски Одбор, нека то учине изводом из записника, што скорије, да би се и њихов глас чуо.

Прилике у Хрватској и Славонији.

У среду пре подне одржан је у Загребу збор, на коме се имала образовати самостална реалистичка странка. У предконференцији је закључено да се издаје орган странке под именом „Покрет“. То ће бити дневни лист, а почеће излазити тек када се искупи потребан акциони капитал — Новој странци приступио је посланик

др. Пауковић, а држи се, да ће то учинити и Мажуранић. Од најглавнијих начела ове странке биће борба против клерикализма. — Већи број књижевника и уметника загребачких отпутовао је у Софију, да присуствује отварању изложбе југословенских уметника и да присуствују саветовању, на који начин да се створи солидаритет југословенских културних интереса.

Потпуковник Србин Југовић погинуо у Манџурији.

Из Цариграда нам јавља наш нарочити дописник, да је тамо стигао телеграм из Мукдена, да је Србин потпуковник донских Козака на бојишту Радмило Југовић погинуо у Манџурији. Та тужна вест стигла је његову рођену брату г. Богдану Југовићу агенту руске добровољне флоте у Цариграду. Покојном јунаку светао спомен, а брату и породици наше саучешће.

Туча Срба и Гркомана у цркви.

Из Цариграда нам пише дописник да су Цинцари у Кичеву, на челу са својим попом Андрејом, напали на тамошње Србе на Никољдан у српској цркви Св. Петра и Павла, коју већ давно хоће да отму од Срба, те да се у њој служи грчки. Превички велешко-дебарски митрополит Поликарп, и ако Грк, наредио је да се у тој српској цркви и даље служи словенски, но Цинцари неће за то, ни да чују. Но ти Гркомански Цинцари и нису Кичевци родом, већ досељеници из Крушева. У цркви је била велика туча и крвавих глава. Турци нису затворили ни једног Цинцара, већ српског попа и два учитеља. Стар је на решавању пред патријаршијом, која ће је наравно решити у корист Грка.

Буџет краљевине Србије.

Народна скупштина примила је у начелу буџет за 1905-ту годину. Против буџета гласало је само 14 посланика, либерали и такозвани националисти. Оба крила радикалне странке — 114 посланика — гласали су за буџет. Према свима изгледима, буџет ће бити примљен исто тако огромном већином гласова и у појединостима.

Хоће да му се син зове Штесељ.

Храбри заповедник и бранилац Порт-Артура генерал Штесељ задивио је свет са своји соколови. Са поносом спомињу име његово сви Словени, оно је познато и у ратарским кућама. Како будимпештанске новине јављају, имућан Србин, сељак Рада Шећеров у Српском Крстуру, хтео је свога новорођеног сина да крсти именом Штесељ. Но ма како да се Рада опирао, матрикулаш није хтео да заведе у матрикулама то име и бранио се тиме, да у званичном спису имена, нема таквог имена. Рада се притужио вишој власти због насиља, јер и ако је Штесељ презиме, он хоће свом сину да даде то презиме за име. Доиста је и сувише велико одушевљење у Раде.

Сеоба у Америку.

Њујоршка управна власт издала је званичан годишњи извештај о исељавању из Европе у сдружене америчке државе. По том извештају 1904. године до 1. децембра п. н стигло је тамо 812 хиљада 870 исељеника те суде по томе да ће до крај године број исељеника ове године премашити број исељеника лањске год. који е износио 857 хиљада. Од овогодишњих исељеника 550 хиљада их је одраслих мушких, број оних који незнају да пишу и читају износи 168 хиљада. Највећи део од њих стигао је за здружене америчке државе у њујоршко пристаниште. Највише се ове године иселило за Америку из Италије и то 193 хиљаде 296 душа. За тим из Аустро-Угарске 127 хиљада, из Русије 145 хиљада, из Ирске 87 хиљада. — Из Немачке се иселило ове године много мање но иначе само 46 хиљада.

Тројци.

Наста, жена Милоша Маглајића из Чачинаца родила је 11. октобра три девојчице. Деца су 15. октобра крштена и имена су им Марија, Марта и Милева. Деца су сва жива и здрава и сада лепо напредују.

Лондонска магла.

У ономадашњем броју изнели смо како у Лондону често владају тако јаке магле, да од дана настаје одједном ноћ. Описали смо како је пре неколико дана пре подне покрила Лондон од једном тако густа магла, какову већ од петнаест година не памте. Одједном је био прекинут сваки промет, свакн рад. Светиљке уличне кадре су биле да осветле само простор од два корака пред собом. Кола су била застала на оном месту, где их је магла затекла. Краљ енглески хтео је да се спасе од магле у околину, но морао је остати у Лондону, јер кола његова нису могла стићи до станице. Тако су прошли и многи други. Штету коју је магла само за тај дан починила у Лондону, проценили су на дванаест милиона круна. Раденици што нису могли да раде оштећени су са два милиона круна; жељезница са осам стотина хиљада круна, трамвији и омнибуси са сто хиљада и фијакеристе са шестдесет хиљада круна. Четрдесет хиљада круна стало је тај дан осветљење, а врло много и појачање полиције, јер их је из околине доведено на осамнаест хиљада. Трговци злата, адиђара и других украса изнајмили су за своје трговине тајне полицаје, јер је дрскост енглеских лопова на далеко позната. И при свем том су лондонски лопови тог дана богато ћарили.

Брзојави „Застави“.

Стигли 17 децембра ноћу.

Судар возова.

Вратислава. Руски војнички воз сударио се на прузи Сосновице—Иван-Город са теретним возом. Више жељезничких чиновника мртви, а преко 50 резервиста озлеђени.

Нова влада у Румунији.

Букурешт. Изглед је да ће се позвати конзервативци под Кантакузеном да саставе владу.

Експлозија.

Петроград. На прузи жељезничкој Иван-Город Домброва разорене су две ћуприје експлозијом.

Потонуо брод.

Хавер. Аустријски брод са три катарке, „Долорес Романо“, потонуо.

Турске разбојничке чете.

Цариград. 16. децембра. (Од нарочитог извештача.) Све се више мн жи број турских разбојничких чета. Оне наравно узнемирују у првом реду хришћане, те их за то турске власти и не г не многе. Но ипак потере, које се форме ради шаљу против њих, успу да разбију по коју од тих чета. Кад је једна шака турска чета напала село Касабу, у вилајету смирнанском, војска је убила четир разбојника — У Пергаму у Азији заробила је чета турског племена Лаза богатога Грка Хаџи Илију Пескерџи и задржала га је планини пет дана. Тек кад је Хаџија платио уцену 7) лира (1610 круна), пустили су га на слободу.

Трговина.

НОВИ САД, 16. децембра 1904.

Пшеница прва 20 к. — п. до 20 к. 20 п.
Пшеница средња 20 к. — п. до — к. — п.
Пшеница лака 19 к. 60 п. до 19 к. 70 п.
Наполица к — п. до к. — п.
Јечам 14 к. 20 п. до 14 к. 40 п.
Зоб 14 к. — п. до - к — п.
Кукуруз стари 15 к. 40 п. од 15 к. 60 п.
Кукуруз нови 14 к. 60 п. до 14 к. 80 п.
Маст 128 к. — п. до — к. — п.
Сланина 128 к. — п. до — к. — п.
Сланина паљена 128 к. — п. до — к — п.
Свињи угојени тешки 82 до 84 п.
Свињи средњи . . 78 до 80 п.
Свињи лаки . . . 72 до 76 п.
живе мере.
Теоци 68 п. до 76 пот. по кили
Јагањци — кр. до — кр. по пару
Овци 16 кр. до 40 кр. по пару.

*

БУДИМПЕШТА, 17 децембра. (Брзојавни извештај.)

Куповина је трома.

Термини.

Жито за април 10 кр. — пот. до 10 кр. 10 пот.
Жито за октобар 8 кр. 78 п. до 8 кр. 79 пот.
Раж за април 7 кр. 89 пот. до 7 кр. 90 пот.
Раж за октобар 7 кр. 10 п. до 7 кр. 12 пот.
Кукуруз за мај 7 кр 60 пот. до 7 кр. 61 пот.
Репица за август 11 кр. 20 пот. до 11 кр. 30 пот Све од 50 клг.

*

Течај новца.

Наполеон (20 франака) 19 кр. 04 пот.
20 марака (у злату) 23 кр. 51 пот.

ЛИСТАК.

Правим путем.

Новела (из савремена живота)
(у два дијела)
од **А. Н. Красницкога**
с рускога превео: М. Р.
(Наставак.)

И старац као младић полети из ћелије; млади Безаровић га је једва стизао. Угрижени од љутице бјеше већ донесен у сиромашну манастирску болницу. Бјеше то красан момак, као што кажу „права крв и млијеко“. На лицу му се опажаше страх због овога узненадногa догађаја. Момак се није преметао тамо амо, — мирно је лежао, али је јако јечао не могући прикрити страха.

— Шта је Глишо; шта ти је било? — долети му отац Тривун. Угриженога већ су свукли, изули му чизму, коју су морали разрезати, а ногу му повезали јаком узицом повише једва примјетне ранице.

Око њега стајаше неколико монаха Сви бјеху озбиљна лица. Један од њих угледавши настојатеља приђе му и нешто му шапну на уво.

Глишо као да је чуо тај шапат, завикне:

— Ах, бојим се; не треба резати; боље да умрем! Не дам да се реже, не дам па не дам!

— Ћути лудаче; умири се, — смијешећи рече му отац Тривун; — нико и не мисли да ти је реже!

Глас му и осмијех бјеше тако искрен, да се момак одма примирио.

— Помози ми оче, па ћемо се ја и моји код куће увијек за тебе Богу молити! — проговори он тихо.

— Богу молити се, добро је и лијепо!. Дај, покажи да видим! пригне се к рани, која бјеше већ натекла и помодрила. Гле каква је већ.. већ се гноји. То си ти момче запустио! Али не бој се! Нико, као Бог; уздај се у њ'. — Но не треба оклијевати. Оци, како мислите, треба ли ампутација?

Момак, као да је разумио ријечи, завикне: нећу, нећу, не да!

— Шта дакле да се ради? — запита настојатељ.

— Треба отров из ране исисати, — даде одма савјет један од монаха то увијек помаже.

— Истина, истина; о томе сам слушао! Но дакле, ко ће да послужи ради Христа болесноме брату?

Одговора не би.

— Е, па помози Боже! — и отац Тривун пригну се к рани и стави на њу своја уста.

Коста гледаше то и усхићење му испуни душу.

„То је подвиг; то је служење ближњем! — прође му кроз главу, — и то право служење!.. Није се згадио... Па то је и опасно: у устима или на уснама могле би бити какве ранице.

Сад је већ гледао са усхићењем на старца, који је ето готов на сваку жртву из љубави према ближњем.

Тако је у запетом ћутању протекло неколико часака. Отац Тривун, видило се, уморио се. На чело му избио зној; он тешко дисаше, глава му клону.

— Уморио сам се! — чу Коста шапат; — нијесам још свега гноја исисао! — Нема кога да измијени. Оци су лаки на молитву, али су за ово гадљиви. Пропашће момак, а Тривуну нестало снаге!

Косту као да нешто гурну напријед. У трен ока скочи до кревета и прикнувши се к старцу шапну му:

— Оче Тривуне! Ви сте се уморили; дозволите ми да вас измијеним!

Калуђер се обазрије и погледа попријеко младића. Али у овога очима бјеше нешто, што старога склони до попусти. Он се уклони и даде мјесто Безаровићу.

Заборавивши на све на свијету и на гадљивост и опасност, Коста се принесе гнојавој рани. На около чу се као шуштање лишћа одобравање свију.

Коста у свом усхићењу не мишљаше на ништа; он само осјећаше, да ће и он да допринесе спасењу овога момка.

На пошљетку као опијеп чу над собом глас:

— Доста је драги, не треба више!

Младић се подигне на ноге; али осјети велику тежину у глави: пред очима му се указаше из прва зелени колути (кругови,) које замијенише као пламен црвени; за тим као да га нешто тешко удари изнутра у тјемену, све му се помути и све на около као да покри густа тама; а што даље бијаше, Коста се не сјећаше.

(Наставиће се.)

Продајем на мало и у великој количини особите фине усољене

Сибирске Моруне

1 кила 2 круне 20 потура.

Паја Поповић,
I. 1183 12—12 Дарувар (Славонија).

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Костантин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.